

Zodpovednosť poskytovateľa diskusného fóra za údajne difamačné príspevky tretích osôb

publikované v *Revue pro právo a technologie* č. 6/2012, str. 45-48

Slovenská republika

Soud: Krajský súd v Trenčíne

Sp. zn.: 19Co/35/2012

Datum: 26.4.2012

Fáze řízení: podané dovolanie

Dostupnost: rozhodnutia.sk

Na konci apríla 2012 vydal senát Krajského súdu v Trenčíne prvé slovenské druhostupňové rozhodnutie týkajúce sa zodpovednosti na internete za užívateľský obsah – známe aj ako *Stacho v. Klub Strážov*. Krajský súd vo svojom rozhodnutí podstatne zmenil prvostupňový rozsudok Okresného súdu v Považskej Bystrici. Podľa dostupných informácií však aj samotné rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne bolo napadnuté dovolaním na Najvyššom súde SR.

Žalovaný, občianske združenie Klub Strážov, prevádzkuje internetovú stránku www.pb.otvorene.sk, kde publikuje rôzne články z prostredia samosprávy. Pod niektorými z uverejnených článkov sa rozpútala diskusia ohľadom osoby považskobystrického podnikateľa pána Stacha. Zo strany anonymných prispievateľov v nej padlo na adresu žalobcu aj niekoľko viac expresívnych slov ako napr. “Zlodej”, “Zlodej a podvodník”.

Žalobca, pán Stacho, sa rozhodol brániť. Bez akejkoľvek “pred-súdnej” žiadosti o zmazanie komentárov, rovno zažaloval len poskytovateľa internetového fóra. Žiadal pritom ospravedlnenie, odstránenie príspevkov a priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 5.000 eur. Okresný súd v Považskej Bystrici (sp. zn. 7C/96/2011, samosudca, JUDr. Róbert Jankovský) všetky tieto uplatnené nároky žalobcovi priznal, vrátane náhrady nemajetkovej ujmy v plnej výške. Keďže sa žalovaný voči rozhodnutiu odvolal, vec pokračovala na Krajskom súde v Trenčíne.

Krajský súd v Trenčíne (sp. zn. 19Co/35/2012, senát v zložení JUDr. Beáta Čupková, JUDr. Alena Záhumenská a JUDr. Viera Škultétyová) potom na konci apríla 2012 rozhodol, že žalovaný nemusí zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy vôbec a tiež nemusí zverejniť ospravedlnenie. Žalovaný bol však zaviazaný zmazať niektoré výrazy (nie diskusný príspevok ako taký). A tiež, keďže žiadnemu z účastníkov nebola priznaná náhrada trov konania, žalovaný musí niest' sám tieto svoje trovy. Voči rozhodnutiu bolo podané minimálne jedno dovolanie, ktoré dnes čaká na svoj prieskum na

Najvyššom súde SR.

Rozhodnutie Krajského súdu možno na jednej strane hodnotiť veľmi pozitívne (napr. posúdenie subjektov deliktneho záväzku alebo aplikácia bezpečného prístavu hosting podľa § 6 ods. 4 ZEO na poskytovateľa internetového fóra), no na strane druhej má aj časti, ktoré hodnotíme skôr negatívne (otázka pasívnej legitímácie pri § 13 ObčZ, založenie povinnosti odstrániť následok zásahu na ustanovení § 6 ods. 4, 5 ZEO alebo rozdelenie trov konania).

Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil nasledovne: *"Predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je, že došlo k neoprávnenému zásahu, a že tento zásah bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach. Tieto náležitosti musia byť súčasne splnené, aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom. Účastníkom, ktorý je v rámci tohto právneho vzťahu nositeľom uvedeného oprávnenia, je fyzická osoba, do osobnostných práv ktorej bolo zasiahnuté. Účastníkom, ktorý je nositeľom povinnosti upustiť od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti alebo odstrániť následky zásahov, alebo poskytnúť primerané zadost'učinenie, je vždy tá fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa dopustila určitého konania, neoprávnene zasahujúceho do chránených osobnostných práv."* Ďalej, že: *"V prejednávanej veci je nespornou skutočnosťou, že odporca nie je autorom predmetných diskusných príspevkov. Odporca nie je ten, kto zásah do osobnostných práv navrhovateľa spôsobil, nie je daná jeho zodpovednosť (objektívna zodpovednosť bez ohľadu na zavinenie) a nie je daná jeho vecná pasívna legitímácia. Odporca nezasiahol do osobnostných práv navrhovateľa ani tým, že je registrátorom a prevádzkovateľom webovej stránky, ktorá umožňuje tretím osobám, a to aj anonymne, uverejňovať svoje myšlienky a názory na spoločenské a politické dianie v Meste H. T.. V tomto smere možno súhlasiť s názorom odporcu, že povinnosti možno v súlade s Ústavou SR ukladať len na základe zákona, zo žiadneho právneho predpisu nemožno zodpovednosť odporcu za daný zásah do osobnostných práv navrhovateľa vyvolaný anonymným diskutujúcim vyvodiť. Aj podľa rozhodovacej činnosti Európskeho súdu platí, že zodpovednosť „za niečie protiprávne aktivity nie je možné prenášať na tretie osoby, ktoré samé právo neporušili."*

Ak si totiž rozdelíme danú situáciu na malé časti, je zrejmé, že **páchatel'om deliktu (Täter)** podľa § 11 ObčZ, ak samozrejme ide o protiprávne výrazy, je anonymný prispievateľ. Poskytovateľ fóra, ktorý vôbec nepoznal tohto prispievateľa alebo ho neinštruoval (nedal mu pokyn), zároveň nie je ani **spolupáchatel'om deliktu (Mittäter)** a ani **účastníkom na delikte (Teilnehmer)**. K zásahu totiž došlo konaním tretej "nespriatelenej" osoby (pridaním komentára) a nie jeho vlastným konaním. V

súkromnom práve subjekt zodpovedá v zásade za svoje protiprávne konania, pričom za protiprávne konania iných osôb zodpovedá len veľmi výnimočne, a to ak tak stanovuje zákon (napr. § 420 ods. 2 ObčZ). Poskytovateľ fóra teda sám neporušuje osobnostné práva. Iste, poskytovateľ fóra sa môže do tejto situácie dostať. Pred získaním informácie o akomkoľvek porušení bráni spusteniu prevenčnej povinnosti (*duty of care*) tzv. zákaz uloženia povinnosti monitorovať (§ 6 odst. 5 ZEO v SR a § 6 ZSIS v ČR, čl. 15 Smernice o EO). Po tom, čo sa poskytovateľ oboznámi s protiprávnym konaním užívateľa, však už môže vzniknúť aj u neho zodpovednosť za konanie tejto tretej “nespriatelenej” osoby. Tá môže vzniknúť v dvoch odlišných formách. Ak ide o:

a) nedbanlivostné napomáhanie pri udržovaní protiprávneho stavu alebo protiprávneho následku poskytovateľom, môže nekonanie vo vzťahu k protiprávnemu konaniu tretej osoby (jeho nečinnosť), vyústiť k spáchaniu *svojho* vlastného deliktu (napr. za ponechanie príspevku v diskusii aj po rozhodnutí súdu). Tento delikt však bude stáť samostatne, a nebude, okrem skutkových okolností, právne spojený (napr. solidárnou zodpovednosťou podľa § 438 ObčZ) s deliktom anonymného diskutéra. Tento samostatný delikt poskytovateľa môže mať či už charakter osobnostnoprávneho deliktu podľa § 11 ObčZ alebo deliktu z porušenia prevenčnej povinnosti podľa §§ 415, 420 ObčZ.

b) úmyselné napomáhanie pri udržovaní protiprávneho stavu alebo protiprávneho následku poskytovateľom, môže ísť o účastníctvo na delikte pôvodného páchatel'a. V prípade *ex post* účastníctva bude už delikt poskytovateľa právne spojený solidárnou zodpovednosťou s deliktom hlavného páchatel'a - anonymného diskutéra.

Možno sa len stotožniť s názorom, že v konkrétnom prípade Krajský súd nepovažoval poskytovateľa internetového fóra ani za páchatel'a, spolupáchatel'a alebo účastníka na delikte. Zrejme nemal ani za to, žeby poskytovateľ spáchal osobitný delikt svojou nedbanlivosťou a nedostatočnou starostlivosťou pri ochrane práv iných. V tomto momente však súd, podľa nášho názoru nesprávne, usúdil, že negatívna ochrana (obraňovacie nároky) tak nie je k dispozícii voči iným subjektom. A tak prezentoval veľmi úzky výklad § 13 ObčZ čo do pasívnej legitímácie zo zdržovacieho a odstraňovacieho nároku, ktorý tu súd obmedzuje len na páchatel'a, spolupáchatel'a alebo účastníka na delikte. Najvyšší súd SR by sa mal podľa nášho názoru viac pozastaviť nad výkladom § 13 ObčZ. Sme totiž presvedčení, že z tohto nároku môže byť pasívne legitimovaný ktokoľvek kto hoci len umožňuje páchanie deliktu tretiemu bez toho, aby sám delikt páchal (či už ako páchatel', spolupáchatel' alebo účastník). Ustanovenie § 13 ObčZ zamlčuje adresáta odstraňovacieho a zdržovacieho nároku, keď hovorí, že “*fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov*”. Tieto subjekty môžeme označiť **nepriamy porušovateľ**

(mittelbarer Rechtsverletzer), **alebo umožňovateľ**. Závazok na zdržanie alebo odstránenie voči týmto osobám má povahu kvázi-deliktneho právneho vzťahu a spravuje sa taktiež §§ 489, 492, 494 a nasl. ObčZ. Širokú pasívnu legitimáciu v týchto sporoch (a nie len v nich) vyžaduje dennodenná realita, kde k dosiahnutiu efektívnej spravodlivosti je často nevyhnutné zaviazat' k určitému konaniu osoby, ktoré sami protiprávne nekonali. Dnes existuje v slovenskom práve takáto „rozšírená pasívna legitimácia“ pri deliktoch z práv duševného vlastníctva (napr. § 56 ods. 1 písm. b) AutZ), pričom jej potreba sa ukazuje aj pri vlastníckom práve alebo práve na ochranu osobnosti (porovnaj nemeckú doktrínu *Störerhaftung*). Jej zmyslom je, aby bolo možné k dosiahnutiu právneho stavu zaviazat' aj osoby, ktoré majú určitý nepriamy dosah na páchanie deliktov. Samozrejme táto umožňovateľská zodpovednosť (zodpovednosť umožňovateľa) musí mať svoje pevné limity, pričom inšpirovať sa možno nemeckým alebo únijným právom¹.

Keďže ale súd pravdepodobne nepomyslel aj na takúto konštrukciu, musel nájsť právny základ pre uloženie povinnosti odstrániť niektoré výrazy z diskusie niekde inde. Našiel ho prekvapujúco v § 6 zákona o elektronickom obchode (ZEO), ktorý znie: „Vzhľadom na preukázaný zásah do osobnostných práv navrhovateľa, ktorý možno považovať za protiprávny, je odporca podľa § 6 ods. 4 zákona č. 22/2004 Z. z. povinný v dôsledku rozhodnutia súdu žiadané výrazy z elektronickej komunikačnej siete odstrániť.“ Hľadanie východiska v § 6 ZEO nepovažujeme za správne riešenie. Súd podľa nášho názoru mal skôr interpretovať pasívnu legitimáciu podľa § 13 ObčZ širšie, čím by mohol na jednej strane odmietnuť protiprávnosť konania žalovaného a zároveň ho zaviazat' k odstráneniu určitých výrazov.

K našim námietkam. V prvom rade ustanovenie § 6 ods. 5 ZEO neponúka žiadne hmotnoprávne nároky a má celkovo iný právny význam. Ten sa odvíja od konštrukcie smernice o elektronickom obchode. Predmetné ustanovenie má poukazovať na to, že hoci § 6 ZEO chráni pred vznikom niektorých mimo-zmluvných záväzkov, nie je tomu tak čo do zodpovednosti za odstránenie alebo predchádzanie protiprávnemu stavu (u nás, odstraňovací a zdržovací nárok). V tomto prípade aplikovateľný čl. 14 Smernice o elektronickom obchode, ktorej je § 6 ods. 4 a ods. 5 ZEO transpozícia, totiž stojí na „dvojkolajnosti zodpovednostných nárokov“. Na jednej strane za istých okolností blokuje voči poskytovateľom typu hosting monetárne nároky (t.j. nie len škodu, ale aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch), na druhej strane však vždy výslovne umožňuje zdržovacie a odstraňovacie nároky. Hoci tieto nároky umožňuje, dokonca aj víta, nemožno toto ustanovenie vykladať tak, že ich samo zakladá. Súdu by tak vznikol celý rad (nevyriešiteľných) problémov ako napr. určenie okruhu aktívne legitimovaných osôb, určenie povahy žiadanej

¹ HUSOVEC, M. Krajský súd Trenčín: *Zodpovednosť poskytovateľa diskusného fóra za údajne difamačné príspevky tretích osôb*. In: Lexforum, Júl 2012. Dostupné online [30.9.2012] na: <http://www.lexforum.cz/405>

protiprávnosti, odôvodnenie nezmyselnej obmedzenosti takéhoto nároku len voči pár poskytovateľom služieb na internete a pod.

Zároveň však treba vyzdvihnúť, že Krajský súd v Trenčíne pomerne bez problémov dospel k záveru, že sprostredkovanie diskusie na internete v takejto technickej podobe a za takýchto okolností spadá pod činnosť tzv. bezpečného prístavu hosting, na ktorý sa aplikuje čl. 14 Smernice o EO a § 6 ods. 4 ZEO (a to i napriek zlému slovenskému zneniu § 6 ods. 4 ZEO). Iné európske súdy s tým totiž mali istý čas problém, čo sa však s prvými rozhodnutiami Súdneho dvora EU (*Google France C-236/09*, *L'Oreal v. eBay C-324/09*) ukázalo ako úplne neopodstatnené.

Ďalšia otázka hodná povšimnutia je, že súd pri citácii § 6 ZEO uvádza, že *“Na založenie zodpovednosti za obsah takejto informácie sa vyžaduje, že prevádzkovateľ má o protiprávnosti informácie uloženej užívateľom vedomosť.”*. Súd teda (pravdepodobne) vraví, že ak dôjde k diskvalifikovaniu z jedného z tzv. bezpečných prístavov, tak sa zakladá zodpovednosť tohto poskytovateľa za tieto informácie. Tu ide o veľmi dôležité nepochopenie účelu § 6 ZEO v našom práve. Nepochopenie, ktoré sme už kritizovali v súvislosti s rozhodnutím Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 3 Cmo 197/2010, vo veci *Prolux*. Tento záver sa na výsledku rozhodnutia nijako neprejavil, ale je dôležité na neho upozorniť.

Smernica o elektronickom obchode totiž úpravou tzv. bezpečných prístavov v čl. 12 až 14 (pre činnosti mere conduit, caching, hosting) *“nemala ambíciu určiť moment vzniku zodpovednosti, ale naopak, určiť moment do kedy je jednoznačne vylúčená. Otázka vzniku záleží od konkrétnych okolností prípadu a povahy deliktu, pričom je možné, že dvaja poskytovatelia, ktorí sa kvalifikujú pod rovnaký bezpečný prístav, napríklad hosting, sa stanu zodpovední v úplne odlišnom momente. Bezpečné prístavy možno chápať skôr ako nové znenie alebo objasnenie existujúceho práva, než jeho výnimky (pozri bod 136 návrhov v L'Oreal v. eBay C-324/09), nieto ešte ako uloženie nových povinností.”* (HUSOVEC, M. Krátky komentár k prípadu *Prolux*. In: *Revue pro právo a technologie* č. 1/2011). Vo svojich dôsledkoch totiž súd “pretočením” účelu § 6 ZEO vytvára novú normu o kvalite § 420 ods. 2 ObčZ, ktorá upravuje zodpovednosť za konanie iných osôb (hoci tu nejde o pričítanie zodpovednosti namiesto delikventa, ale zrejme vedľa neho). Podľa súdu sa (asi) na založenie zodpovednosti za určité protiprávne konanie nemá posudzovať (deliktosť) vlastného konania poskytovateľa, ale jeho vedomosť o deliktnom konaní tretej osoby, nadobudnutím ktorej sa hneď zakladá jeho zodpovednosť. Na druhej strane je možné, že táto veta rozsudku sa má skôr čítať: *“Na založenie zodpovednosti za obsah takejto informácie sa vyžaduje, **okrem samotných podmienok deliktu, aj to, že prevádzkovateľ má o protiprávnosti informácie uloženej užívateľom***

vedomosť.”

V každom prípade by sa mal Najvyšší súd SR seriózne zaoberať otázkou kedy a za akých okolností by mali poskytovatelia diskusného fóra začať niesť zodpovednosť aj za peňažné nároky (škoda, nemajetková ujma v peniazoch, prípadne bezdôvodné obohatenie), ak neodstránili určité príspevky alebo výrazy ihneď ako o to boli požiadaní, či inak nadobudli o ich existencii skutočnú vedomosť. V týchto prípadoch, keď poskytovateľ stratí tento “plátený štít” bezpečného prístavu podľa § 6 ods. 4 ZEO, musí totiž všeobecný súd na základe konkrétnych okolností prípadu posúdiť, či poskytovateľ diskusného fóra sám spáchal delikt tým, že ponechal príspevky na svojej platforme, a to aj napriek žiadosti o ich odstránenie pre údajnú protiprávnosť.

Najvyšší súd SR by mal preto formulovať určitý **test**, ktorý predvídateľne stanoví, **kedy takáto omisia zo strany poskytovateľa diskusného fóra zakladá jeho zodpovednosť** za škodu alebo náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch **za osobnostnoprávny delikt**. Takýto test pritom vyžaduje citlivý ústavnoprávny balanc. Na jednej strane totiž musí umožňovať efektívne nástroje proti porušeniam osobnostných práv na internete, no na strane druhej nesmie neprímeranou prísnosťou dusiť konštruktívnu diskusiu. Zatiaľ čo veľmi prísny test bude motivovať k odstraňovaniu všetkého čo bolo nahlásené zo strachu pred peňažnými nárokmi, veľmi benevolentný test môže viesť k drzosti a nezájmu zo strany poskytovateľov “niečo riešiť”. Uvidíme ako sa Najvyšší súd SR tejto role ujme.